

Aurelijui Verygai

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrui

El. paštas: ministerija@sam.lt; aurelijus.veryga@sam.lt

2020 m. balandžio 24 d.

Jūratei Šovienei

Respublikos Prezidento vyriausiajai patarėjai

El. paštas: jurate.soviene@prezidentas.lt**Algirdui Stončaičiui**

Vyriausybės kancleriui

El. paštas: LRVkanceliarija@lrvt.lt**Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai**El. paštas: kanc@eimin.lt**Viliui Šapokai**

Lietuvos Respublikos finansų ministrui

El. paštas: finmin@finmin.lt**Šarūnui Keserauskui**

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pirmininkui

El. paštas: taryba@kt.gov.lt, sarunas.keserauskas@kt.gov.lt*Siunčiama el. paštu. Originalas siunčiamas nebus***DĖL RECEPTINIŲ VAISTINIŲ PREPARATŲ PARDAVIMO NUOTOLINIU BŪDU**

Gerbiamieji,

Asociacija „Investors' Forum“ (toliau – **Investuotojų Forumas**), jungianti stambiausius ir aktyviausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką, Lietuvos vaistinių asociacija (toliau – **LVA**), jungianti didžiausias Lietuvos vaistines, ir Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacija (toliau – **POLA**), didžiausia pacientų organizacija Lietuvoje, vienijanti virš 15 000 onkologinių pacientų, reaguodamos į susidariusią situaciją dėl receptinių vaistų pardavimo nuotoliniu būdu, siekdamos išreikšti savo susirūpinimą ir imtis iniciatyvos dėl teisinio reguliavimo, susijusio su receptinių vaistų pardavimu nuotoliniu būdu, įgyvendinimo teikia šį raštą, prašydamos:

1. **Institucijų bendradarbiavimo** su vaistinėmis ir vaistinių asociacijomis, kurios jau šiuo metu yra pasiruošusios techniškai užtikrinti galimybę parduoti receptinius vaistus nuotoliniu būdu ir taip užtikrinti tiek pacientų poreikius ir interesus šiuo itin sudėtingu laikotarpiu, tiek asmens duomenų apsaugos reikalavimus;
2. **Racionaliai įvertinti** jau vaistinių turimus ir įdiegtus vaistinių techninius ir logistinius sprendimus, kuriais užtikrinama nuotolinė prekyba vaistais, vaistų pristatymas pirkėjui į namus didžiuosiuose miestuose ir rajonuose;
3. **Apskaičiuoti finansines, žmogiškąsias bei laiko sąnaudas**, kurių reikėtų siekiant sukurti, integruoti bei išlaikyti (atlikti techninę priežiūrą) e. paslaugų posistemę, kur bus kuriamas naujas valstybinis portalas, ir įvertinti tai, kad vaistinės yra pasirengusios investuoti savo lėšas ir administracinius išteklius, siekiant pritaikyti savo internetines svetaines receptinių vaistų nuotoliniam pardavimui;
4. **Praktiškai įvertinti**, kad pagal situaciją, kuri yra šiuo metu, akivaizdu, kad pacientai negali įsigyti receptinių vaistų nuotoliniu būdu ir to negalės atlikti mažiausiai iki šių metų pabaigos, tačiau vaistinių sukurtais priemonėmis jau dabar būtų galima pradėti tokią prekybą, kuri prisidėtų prie COVID-19 situacijos valdymo;
5. **Nuotoliniu būdu organizuoti susitikimą**, kurio metu būtų galima priimti operatyvius, racionalius bei praktinius sprendimus, būtinus Farmacijos įstatymo įgyvendinimui bei pacientų galimybei įsigyti receptinius vaistus nuotoliniu būdu.

Akivaizdu, kad šiuo metu itin svarbus viešojo, privataus ir nevyriausybinų sektorių bendradarbiavimas, kuris padėtų racionaliniai naudoti visus turimus resursus ir įgyvendinti

praktinius sprendimus, užtikrinant pacientų interesų, verslo subjektų ir gero administravimo principų įgyvendinimą.

Primename, kad Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo pakeitimais¹, kuriais įtvirtinta galimybė receptinius vaistinius preparatus vaistinėms pardavinėti nuotoliniu būdu, buvo priimti dar 2018 m. birželio 30 d., o atitinkama tai leidžianti nuostata įsigaliojo nuo 2019 m. lapkričio 1 d. Iki šios datos turėjo būti priimti ir reikalingi poįstatyminiai teisės aktai. Taigi, nors buvo sudarytas teisėtas lūkestis, kad nuotolinis receptinių vaistinių preparatų pardavimas bus įmanomas nuo 2019 m. rudens, **praktikoje iki šiol, t. y. praėjus beveik dviem metams po įstatymo priėmimo, pacientai negali įsigyti receptinių vaistų nuotoliniu būdu, o vaistinės, nors ir turi tam būtinus techninius sprendimus, negali parduoti receptinių vaistinių preparatų internetu.**

Investuotojų forumo nuomone, COVID-19 kaip niekada parodė, kaip yra svarbu būti sukūrus internetinės prekybos būdus, kuriais sudaromos galimybės asmenims saugiai ir neišeinant iš namų, taip pat patogiai, naudojantis mažiau internetinių platformų, įsigyti reikalingus produktus ir kitas priemones. Tai ypač svarbu kalbant apie vaistinius preparatus. Šiuo metu, kai yra ypatingai reikalinga riboti žmonių judėjimą, nėra sudaryta jokių sąlygų receptinius vaistinius preparatus pardavinėti internetu. Susidaro paradoksali situacija, kai sergantys asmenys gali nusipirkti įvairių vaistų ir kitų vaistinėse parduodamų prekių vienu užsakymu, kuris bus įvykdytas tuo pačiu metu ir pristatytas į jų pasirinktą vietą, neįtraukiant į tokį pirkimą jokių papildomų įgaliojimų asmenų, tačiau receptinių vaistų per tą pačią jau patikimą nuotolinę prekybą vykdančią vaistinę įsigyti negali dėl politinių sprendimų ir tam tikro valdžios institucijų neveikimo.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – **SAM**) parengtu įsakymo projektu² pristatė galimybę pardavinėti receptinius vaistinius preparatus per e.sveikata sistemą nuo 2020 m. vasaros. Tačiau panašu, kad **dėl techninių naujosios platformos diegimo proceso naujoji platforma šių metų vasarą funkcionuoti nepradės. Geriausiu atveju, ekspertų nuomone, tokia sistema galėtų būti pabaigta kurti šių metų pabaigoje. Be to, pagal viešai prieinamus duomenis, matyti, kad tokiai platformai sukurti ir išlaikyti reikėtų nemažai viešųjų lėšų.** Pvz., įsakymo projekto lydimojoje medžiagoje nurodyta, kad:

Sveikatos apsaugos ministerijos siūlomo įgyvendinti nuotolinės prekybos receptiniais vaistiniais preparatais ir MPP modelio kaštai yra susiję su Elektroninės paslaugos „E. receptas“ plėtra ir modernizavimu, kuri bus finansuojama E. sveikatos (ESPBI IS) plėtrai numatytais lėšomis. Pagal ESPBI IS plėtros investicijų projektą sistemos diegimui numatyta skirti iki 100 tūkst. Eur.

O iš viešai prieinamų šaltinių matyti, kartu su priežiūra tokios sistemos išlaikymas gali kainuoti iki milijono eurų (šaltinis: <https://lsveikata.lt/budinti-vaistine/vaistines-siulo-buda-jau-siandien-valstybei-sutaupyti-simtus-tukstanciu-euru-11148>).

Kadangi informacija dėl šio projekto įgyvendinimo nėra skaidriai ir nuosekliai teikiama, tenka remtis skaičiavimais, kurie prieinami viešai ir kelti klausimą dėl tokio sprendimo pagrįstumo ir racionalumo.

Svarbu tai, kad vaistinės, turinčios internetinės prekybos svetaines bei sutartis dėl vaistų pristatymo paslaugų, šiuo metu jau yra pasirengusios pradėti nuotolinę receptinių vaistinių preparatų prekybą ir tokią prekybą galėtų pradėti vykdyti nedelsiant. Mūsų žiniomis, pirmosios vaistinės tokią prekybą galėtų pradėti vykdyti nuo **šių metų liepos mėnesio**. Taigi, taip būtų užtikrintas svarbus interesas leisti pacientams saugiai nuotoliniu būdu įsigyti receptinių vaistinių preparatų nelaukiant, kol bus sukurta SAM pasiūlyta platforma.

Investuotojų forumui nėra suprantamas sprendimas užtikrinti nuotolinį receptinių vaistų pardavimą tik per valstybės kontroliuojamą platformą, kelia abejonių tokio sprendimo suderinamumas su laisvoje rinkoje taikomais konkurencijos principais, o SAM nurodomi tokį sprendimą grindžiantys

¹ Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 33, 35, 35-1, 59-1, 68-1 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo aštuntuoju-1 skirsniu įstatymas, nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=1931f600804a11e8ae2bfd1913d66d57>

² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. V-1491 „Dėl siūlymo parduoti vaistinius preparatus gyventojams nuotoliniu būdu tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas, nuoroda į naujesnį projekto variantą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d19c38223eaa11eabd71c05e81f09716?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=f0315603-1c1f-48e1-b8fd-81be86eca751>

argumentai (pvz., kad to reikia siekiant užtikrinti duomenų apsaugą bei pacientų interesus dėl receptinių vaistų kainų) nėra įtikinami. Toliau trumpai teikiame esminius argumentus.

Vaistų pristatymas. Kaip ir kitų priemonių pardavimo atveju, vaistinės užtikrintų ir receptinių vaistinių preparatų pristatymą pirkėjo pasirinktu adresu. Receptiniai vaistiniai preparatai, kaip ir kiti vaistinėse parduodami vaistiniai preparatai ir kitos prekės, Lietuvoje galėtų būti pristatomi per kelias darbo dienas. Taip būtų sudarytos sąlygos, kad receptinius vaistus nuotoliniu būdu galėtų nedelsiant įsigyti ir rajonuose gyvenantys žmonės. POLA duomenims, lėtinėmis ligomis sergantiems vienišiams ir nutolusiuose regionuose gyvenantiems asmenims pandemijos laikotarpiu receptinius vaistus įsigyti yra itin daug apribojimų, todėl galimybė receptinius vaistus užsisakyti su pristatymu į namus turėtų būti užtikrinta kuo greičiau.

Duomenų apsauga. Vykdam receptinių vaistinių preparatų prekybą per vaistinių internetines svetaines būtų užtikrinama tinkama asmens duomenų apsauga ir būtų užtikrinamas tinkamas pacientų identifikavimas. Visų pirma, jau ir šiuo metu vykdydamos internetinę prekybą vaistinės yra įpareigosos užtikrinti ir užtikrina tinkamą asmens duomenų saugumą pagal galiojančius teisės aktus. Antra, receptinių vaistinių preparatų prekyba nebūtų įmanoma be internetinių vaistinių svetainių sąsajos su e.sveikatos sistema, taigi pacientų identifikavimui ir asmens duomenų saugumo užtikrinimui būtų taikomi analogiški saugumo standartai kaip ir per SAM siūlomą naują platformą (naują e.sveikata posistemę).

Receptinių vaistų kainos. Lietuvoje vaistų kainos yra reguliuojamos per Vyriausybės nutarimu bei sveikatos apsaugos ministro įsakymu nustatytus didmeninės ir mažmeninės prekybos antkainius, kurie taikomi ant oficialiai vaistų gamintojų pateiktų deklaruotų ar Lietuvai taikomų kainų. Kompensuojamųjų vaistų pacientų priemokos taip pat yra reguliuojamos ir jau šiuo metu vaistinėse yra techniškai užtikrinama, kad pirmiausiai būtų siūlomi ir rodomi pigiausi (t. y. mažiausią paciento priemoką turintys) vaistai pagal recepte išrašytą veikliąją medžiagą bei stiprumą. Tokios pat techninės priemonės gali būti naudojamos užtikrinant pacientų teises perkant receptinius vaistus nuotoliniu būdu.

Farmacinės paslaugos. Vaistinės internetinėse svetainėse taip pat teikia farmacines paslaugas, todėl asmenys lygiai taip pat kaip ir fizinėse vaistinėse galės būti kokybiškai konsultuojami dėl konkretaus receptinio vaistinio preparato vaistinių internetinėse svetainėse (paspaudus ant tam skirto lango ir uždavus norimus klausimus).

Skirtingų sistemų nepertraukiamos veiklos privalumas. Galimybės įsigyti receptinius vaistinius preparatus per vaistinių internetines svetaines privalumas būtų ir tai, kad vienu metu egzistuoūtų keletas skirtingų sistemų, galinčių užtikrinti internetinę prekybą. Net ir tuo atveju, jei dėl nenumatytų techninių problemų viena sistema laikinai „užlūžtų“ ir negalėtų vykdyti prekybos, receptinius vaistinius preparatus būtų galima įsigyti per kitų vaistinių internetines svetaines. Tokiu būdu būtų sudarytos prielaidos užtikrinti nepertraukiamų vaistinių preparatų prieinamumą pacientams. Tokios galimybės nebūtų įmanoma užtikrinti tuo atveju, jei būtų sukurta viena platforma, per kurią būtų vykdoma receptinių vaistinių preparatų prekyba. Tokiai platformai dėl įvairių priežasčių negalint funkcionuoti, internetinė prekyba nebūtų įmanoma.

Orientacija į vartotojų įpročius bei esamų sistemų funkcionalumą. Apsipirkinėjantys internetinėse vaistinių svetainėse asmenys jau yra pripratę prie esamo prekybos būdo, todėl leidus pardavinėti receptinius vaistinius preparatus būtų atsižvelgta į esamų sistemų naudojimo įpročius ir užtikrintas tęstinumas. Pirkėjas galėtų tuo pačiu metu įsigyti receptinių vaistų bei kitų nereceptinių priemonių, kurios taip dažnai yra rekomenduojamos gydytojų šalia pagal receptą paskirto gydymo.

Apibendrinami, tikimės, kad atsižvelgsite į šiame rašte nurodomą informaciją ir imsitės atitinkamų priemonių, nurodytų ir būtinų siekiant užtikrinti praktinį nuotolinės prekybos receptiniais vaistais įgyvendinimą bei tokių vaistų geresnį prieinamumą gyventojams. Esame pasiruošę bendradarbiauti ir atsakyti į klausimus, jei tokių būtų.

Pagarbiai

Investuotojų forumo vardu

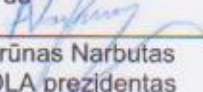
Rūta Skyrienė
Asociacijos „Investors' Forum“
vykdomoji direktorė

Lietuvos vaistinių asociacijos
vardu

Dangutė Mikutienė
Lietuvos vaistinių asociacijos
pirmininkė

Pagalbos onkologiniams
ligoniams asociacijos (POLA)
vardu

Šarūnas Narbutas
POLA prezidentas